

Munții Gârbova

Munții Baiului fac parte din Carpații de Curbură, fiind situați în partea vestică a acestora. Ei ocupă o suprafață de circa 300 kmp, în cea mai mare măsură cuprinsă în bazinele superioare ale văilor Prahova și Doftana. În imediata lor vecinătate trec importante artere de comunicație (pe Prahova, Doftana), se află mari centre urbane (Brașov, Ploiești) și regiuni dens populate (Subcarpații Prahovei), din care tot mai mulți căutători de frumos și înedit urcă îndeosebi vara și toamna spre vârfurile și culmile Baiului. Acest grup de munți este încadrat de paralelele de 45°31' și 45°17' latitudine nordică și meridianele de 25°32' și 25°47' longitudine estică. Cea mai mare parte a lor aparține județului Prahova; în extremitatea nordică, câteva culmi fac parte din județul Brașov. Limitele față de unitățile de relief învecinate sunt în bună măsură clare, fiind date de văi largi, bazine de depresionare, diferențe de nivel evidente, deosebiri în fizionomia culmilor etc. În vest, limita este dată de valea Prahovei; ea poate fi ușor urmărită privind spre est din Bucegi, de pe culmea Caraiman, de pe marginile platourilor structurale ale Jepilor sau de pe vârful Fumica. Aceasta separă Munții Baiului de Munții Bucegi între localitățile Sinaia și Bușteni. Aici s-a individualizat un culoar depresionar născut prin eroziune diferențială la contactul dintre conglomeratele de Bucegi și mamocalcarele și gresiile din Munții Baiului. Versantul estic al Munților Bucegi se impune în peisaj printr-un abrupt de peste 1200 m, prin stîncărie, văi înguste și bogate păduri de conifere care-l îmbracă în jumătatea inferioară. De partea cealaltă a culoarului depresionar, în est, culmile Munților Baiului, aflate la 1400-1600 m, se termină către Prahova prin versanți în trepte care dezvoltă o diferență de nivel de 300-500 m și care în cea mai mare măsură sunt acoperiți de păduri de foioase. În sud-vest, aval de Sinaia, Prahova străbate defileul de la Posada (circa 9 km), despărțind Munții Baiului (culmile vestice ale Gagului și Doamnelor) de Muntele Gurguiatu. Defileul tăiat în mamocalcare are versanți abrupti (diferență de nivel 300-400 m) și bine împăduriți. Albia Prahovei este îngustă, ocuând de multe ori în întregime fundul defileului; panta generală este mult mai mare, apar frecvent praguri impuse de structuri geologice, pe care apele curg tumultuos. Un alt defileu l-a creat Prahova la nord de Bușteni, între orașul Azuga și confluența cu râul Cerbu. Aici, ea separă Munții Baiului (culmile Sorica, Măru, Zamora) de Muntele Clăbucetului Baiului. Lungimea mult mai mică (1,5 km), diferența de nivel între podurile culmilor principale și albia Prahovei (de numai 250 m), versanții mult mai domoli și panta redusă a profilului longitudinal îl fac mai puțin impresionant în raport cu cel de la Posada. Limita nordică a acestor munți are un traseu sinuos. Într-o primă secțiune este data de valea Azugii de la confluența cu Prahova și până aproape de obârșie. Ea îi separă de culmile Clăbucetelor Predealului (Clăbucetul Taurului, Clăbucetul Azugii). Pe tot parcursul, Azuga are o vale largă, adincită cu 350-400 m față de Clăbucete (nord, nord-vest) și 400-700 m în raport cu principalele vârfuri și culmi ale Unghiei Mari, Rusului, Neamțului, Cazacului din Munții Baiului. Ea separă unități diferite ca mălțime (1300-1500 m în primele; 1500-1923 m în celelalte) și fizionomie (munți rotunjiți, fragmentați de văi, dispuși aproape radial și acoperiți în cea mai mare măsură de pădure - în Clăbucete; culme înaltă la peste 1600 m, dominată de vârfuri piramidale, fragmentate spre vest de o rețea de văi, cu pășuni subalpine extinse - în munții Paltinu-Rusu). Din șaua de la obârșia Azugii, limita față de munții din

bazinul Tărlungului (Clăbucetele Gîrcinului, muntele Sloeru-Mărcuşanu) ocoleşte pe la nord vârful Tigăi, pe la nord-est vârfurile Turcu şi Paltinu până în pasul Predeluş, menţinându-se într-un interval hipsometric de 1150-1400 m. Diferenţa de nivel de 1300-500 m, care apare în lungul acestui contact, deosebirile în înfăţişarea celor două unităţi de relief (culmi prelungi, nivelate la 1200-1400 m, cu păşuni pe poduri şi păduri pe versanţi în Clăbucete şi vârfuri cu aspect de cupole la 1650-1850 m, acoperite în întregime de păşuni în sud) impun traseul limitei. În est, valea Doftanei între pasul Predeluş şi localitatea Trăisteni desparte Munţii Baiului de Munţii Grohotiş. La început, valea îngustă a Doftăniţei separă culmile împădurite şi orientate vest-est ce vin din vârfurile Paltinu, Neamţu şi Rusu de cele ce coboară din pasul Predeluş şi vf. Prişcu. La confluenţa Doftanei cu Muşiţa şi Valea Neagră se deschide un frumos bazinet de eroziune diferenţială, cu lunci şi terase largi, numit în lucrările geografice Valea Neagră. În aval de aceasta, până la intrarea în localitatea Trăisteni, valea se îngustează, albia Doftanei este încadrată de culmi cu înălţimi de 1 000-1100 m, cu versanţi repezi, acoperiţi cu păduri de foioase. În sud, limita Munţilor Baiului poate fi trasată pe culoarul creat de adincirea celor două văi Florei, afluenţi ai Prahovei şi Doftanei. La nord de aceste văi se desfăşoară ultimele culmi ale Munţilor Baiului, cu înălţimi de 1400-1600 m, iar la sud un ansamblu de vârfuri şi culmi netezite la 1000-1100 m (Munceii Secăriei). Contactul dintre ele se realizează prin versanţi cu pantă mare şi o diferenţă de nivel de 350-500 m. Întrucât o parte dintre traseele care urmăresc culmile din jumătatea de nord a Munţilor Baiului au ca puncte de plecare oraşele Predeal şi Azuga, ibunerarele străbătînd şi unele porţiuni din Clăbucetele Predealului, atât pe hartă cât şi în text s-a depăşit spaţiul încadrat strict: între limitele menţionate, mergîndu-se în nord-vest pe Prahova până la Predeal, iar în nord până pe cumpăna de ape dintre Timiş, Prahova şi Azuga. În acest fel s-a realizat legătura între traseele din aceşti munţi şi cele prezentate în volumul „Munţii Piatra Mare” (colecţia „Munţii noştri”).

Munţii dintre Prahova şi Doftana (în limitele amintite) sunt cunoscuţi în literatura geografică şi turistică prin două nume: Baiului şi Gîrbova. Prima denumire este justificată prin frecvenţa ei ca oronim (Baiul Mare, Baiul Mic, Băiuţu etc.) şi hidronim (pîraiele care îşi au obârşia sub aceste vârfuri), prin poziţia relativ centrală în cadrul regiunii a vârfurilor cu aceste nume, cât şi prin înălţimea lor de aproape 1 900 m. Cea de a doua denumire este legată de înfăţişarea „gîrbovită” a munţilor şi culmilor de la est de Prahova, care apare pregnantă drumeţului, mai ales atunci când priveşte de pe meterezele Bucegilor.

Munţii Baiului se caracterizează prin uniformitate structurală şi petrografică. Ei se desfăşoară pe un vast anticlinoriu, numit de geologi “anticlinoriul Baiului”, alcătuit precumpănit din formaţiuni de vîrstă cretacică. În componenţa lor se includ mame-calcare, gresii calcareose, cu diaclaze umplute cu caicit, mame, argile etc. În bazinul Zamorei apar local şisturi cristaline incluse în masa sedimentară şi pe care eroziunea le-a descoperit. Toate aceste formaţiuni sunt cuprinse în mai multe elite secundare, orientate aproximativ NE-SV. Ele formează sectorul superior al boltei anticlinoriului. Structura este complicată printr-un sistem de falii aproape vertical, care taie anticlinoriul pe direcţia predominant NV-SE. Monotonia structurală şi petrografică imprimă o relativă uniformitate în aspectul reliefului şi face ca aici să lipsească abrupturile, vârfurile ascuţite şi crestele atât de familiare munţilor din imediata vecinătate (Bucegi, Postăvaru, Piatra Mare, Ciucaş).

Munții Baiului o înălțime medie, în jur de 1100 m. Numai vârfurile principale depășesc 1600 m (Neamțu - 1 923 m, Ștevia - 1906 m, Paltinu - 1 899 m, Baiul Mare - 1895 m etc.), în timp ce în albiile văilor, la periferie, se înregistrează valori sub 1000 m (pe Prahova, la confluența cu Azuga - 900 m, la Bușteni -860 m, la Sinaia - 780 m, la Posada - 645 m, pe Doftana, la confluența cu Rusu - 860 m, la Trăisteni, la gura de vărsare a Prislopului -730 m). Între aceste extreme se impun două aspecte: primul legat de desfășurarea culmilor în mai multe trepte (la 1 600-1 650 m; 1 250-1 450 m; 1 000 - 1200 m) și al doilea dat de versanții aproape abrupti atât ai văilor principale (Prahova, Doftana, Azuga), cât și ai celor secundare. Aceasta face ca în orice ascensiune către vârfurile din Munții Baiului urcușul să se facă la început ceva mai dificil, pentru ca apoi să devină treptat mai lesnicios. O altă caracteristică a Munților Baiului este legată de faptul că înălțimile cele mai mari altitudini de 1908 m, după Gh. Niculescu se află în lungul unei dorsale N-S, situată aproximativ în centrul acestora și care în linie dreaptă se întinde pe 24 km. Din ea se desprind către est și vest culmi mai scurte (de 3-5 km) care coboară spre Prahova și Doftana, în lungul cărora se desfășoară majoritatea potecilor și drumurilor care străbat muntele și care pot fi folosite în excursii. Totuși, culmile dinspre Doftana sunt ceva mai lungi, de unde și durata mai mare a traseelor turistice desfășurate pe ele. Văile secundare care fragmentează munții au bazine de recepție largi, formate dintr-o mulțime de torenți, și o secțiune inferioară și mijlocie îngustă, dar cu o adâncime mare. În cuprinsul Munților Baiului se pot distinge trei subunități. Munții Baiul Mare se desfășoară între Prahova și Doftana și la sud de cursul inferior al Azugii. Înregistrează înălțimea maximă (1908 m) în vârful din extremitatea nordică a culmii principale și pe care ciobanii îl numesc tot Baiul Mare. Către sud, în lungul acesteia se află mai multe vârfuri de peste 1500 m (Baiul Mare -1895 m - cel cu baliză; Drăgan - 1775 m; Piscul Câinelui - 1 658 m; Vomicu - 1627 m; Mierlei - 1660 m) separate de șei adânci. La nord de vf. Baiul Mare urmează vârfurile Baiul Mic (1826 m) și Cazacu (1 752 m). Din culmea principală către Prahova, atât văile cât și interfluviile se desfășoară de la est către vest. Mai important este muntele Cumpătu, care are și cea mai mare înălțime (1651 m). Spre Doftana, orientarea generală a culmilor și văilor este NV-SE, iar lungimea lor depășește frecvent 6 km. Culmile dinspre Prahova se termină aproape brusc, dezvoltând versanți cu pantă mare, cu o diferență de nivel de 250-350 m; celelalte, dinspre Doftana, se prelungesc mult, astfel încât contactul este ceva mai lîn. O notă aparte în peisaj o dau bazinele de recepție ale văilor, alcătuite din ravene și torenți care „mușcă” adânc în scoarța de alterare și în roca vie. Ele imprimă aspecte de sălbăticie în contrast cu conturul molcom al culmilor. Situată în vecinătatea orașelor Sinaia, Bușteni, Azuga și a localităților Trăisteni, Teșila, Secăria, Posada ușurcăză atât drumețiile pe trasee la vârfurile principale limitrofe, cât și traversarea lor. Pantele lungi, pe care zăpada se păstrează mult timp, permit practicarea schiului. Munții Neamțului se desfășoară în jumătatea nordică a regiunii, fiind încadrați de valea supe-rioară a Azugii și de sectoarele superioare de vale ale celor două râuri Doftana. Si în cadrul lor se poate distinge o cuhnă centrală ce pomeste din sud, de la vf. Unghia Mare (1847 m), și se termină în nord, în vf. Tigăi (1 699 m). În lungul ei, toate vârfurile depășesc 1600 m. Dintre șeile care le separă, mai însemnate sunt aceea dintre vf. Paltinu (1899 m) și vf. Neamțu (1923 m) în nord și cea dintre vf. Ștevia (1908 m) și vf. Busu (1902 m) în sud. Doar în sectorul central (Ștevia-Neamțu), curmăturile dintre vârfurile care aici urcă peste 1 800 m sunt mai mici. Poteca de obicei ocolește aproape orizontal (în curbă de nivel) sau suie ușor pe aceste proeminențe ale muntelui.

Creasta principală are către est și vest pante rapide, uneori chiar abrupte, acoperite de pășuni. Din ea se desprind spre vest și est culmi secundare care coboară lîn până aproape la 1 350 m spre Azuga și 1200 m spre Doftana. Ultima secțiune a lor, acoperită de pădure, coboară spre cele două văi o diferență de nivel de 150-200 m. Culmile vestice sunt mai scurte (2-4 km) decât cele estice (5-8 km), se desfășoară de la est la vest între principalii afluenți ai Azugii, pe când celelalte au o orientare generală NV-SE, situându-se între pîraiele din bazinul Mușitei și Rusului. Văile au bazine de recepție largi, formate din ravene, ogașe care înaintează mult pe povîmișul vîrfurilor. O impresie deosebită creează bazinul Mușitei, unde șiroirea și alunecările superficiale au dus la înlăturarea unei bune părți din scoarța de alterare și din pătura de sol, creînd cicatrice adinci pe versantul muntelui. În albia văilor se văd o parte din materialele dislocate din rîpe; ele formează acumulări bogate prin care șerpuieste apa râurilor. Munții Petru - Orjogoia fac legătura între cele două grupe. Sunt mai joși decât aceștia (vîrfurile principale abia depășesc 1450 m). Astfel, vîrfurile Unghia Mare (1 847 m) și Cazacu (1 752 m), vecîne cu aceștia, îi domină printr-o diferență de nivel clară, exprimată de altfel și de versanții abrupti. Ei se desfășoară de la vest către est, de sub Muntele Cazacu și până în albia Doftanei. Înfățișarea generală este domînată de platourile largi, acoperite cu pășuni, aflate la partea superioară a munților. Ele sunt domînate cu cîtiva zeci de metri de vîrfuri rotunjite. Datorită poziției geografice între cele două subunități -Baiu și Neamțu - dar și altitudinii mai reduse, aici se întretaie multe poteci care fac legătura între văile Prahova, Azuga și Doftana. Întrucat ibunerarele în nord-vestul regiunii străbat și o buna parte a Clăbucetelor Predealului, prezentăm și caracteristicile morfologice ale acestora. Clăbucetele Predealului, cunoscute și sub numele de Munții Predealului, sunt alcătuite dintr-un ansamblu de culmi situate între masivele Bucegi, Piatra Mare, Postăvaru și Baiului și ale căror înălțimi se desfășoară frecvent între 1 000 și 1450 m. Multe dintre ele poartă numele de „clăbucet” (Clăbucetul Baiului, Clăbucetul Azugii, Clăbucetul Taurului, Clăbucetul Mare etc.). Se impun în peisaj prin vîrfuri rotunjite, frecvent acoperite de pășuni, ce domină ușor platouri largi și netede. Văile dintre Clăbucete sunt adinci, prezintă versanți bine împăduriți, cu pantă ac-centuată. Între Prahova și Azuga se află trei clăbucete mai importante (Taurului, Azugii și Susai) care prin alcătuirea petrografică, prin structură, înălțime și chiar fizionomie se apropie mult de culmile din vestul și nordul Munților Neamțului. Altitudinea și poziția geografică determină condiții climatice similare cu cele întîlnite la majoritatea munților din Carpații de Curbură. Este specific un climat caracteristic munților mijlocii, cu diferențe mici în desfășurarea pe verticală a parametrilor meteorologici. Regiunea este, în cea mai mare parte a anului, supusă circulației maselor de aer din vest și nord-vest, care depășesc relativ ușor culmile joase ale Munților Perșani, trec peste depresiunea Brașov și pătrund îndeosebi prin culoarul dintre Munții Bucegi și Munții Postăvaru, abătîndu-se pe valea Prahovei și pe culmile Munților Baiului. De altfel, această direcție este reflectată adesea de către asimetria coronamentului coniferelor izolate de pe culmile Tigăi, Turcu, Neamțu etc. Ele au dezvoltate îndeosebi părțile expuse spre est și sud-est (arbori-drapel). Extremitatea sudică a Munților Baiului se află relativ frecvent și sub influența maselor de aer sudice care îaaintează din Cimpia Română, peste dealurile subcarpatice, pe văi, și ajung uneori până dincolo de Muntele Cumpătu, deter-mînd aspecte diferite ale vremii între nordul și sudul acestor munți. Nu rareori, vara, în timp ce culmile din jumătatea nordică sunt acoperite de nori, iar ploaia își face simțită prezența, în sud soarele lumînează încă. Valurile de ceață frecvente la sfîrșitul toamnei și iarna în Câmpia Română

sunt împinse pe Prahova și pe Doftana și urcă pe o mare parte a Munților Baiului. Fenomenul este aproape învers vara și la începutul toamnei, când ceața din depresiunea Brașov ajunge în cursul zilei peste Clăbucete și Munții Neamțului. Deosebiri uneori destul de importante în regimul temperaturilor, în grosimea și durata menținerii stratului de zăpadă, în circulația locală și intensitatea vântului sunt determinate de condițiile locale de expunere (cea mai mare parte a versanților sunt orientați fie spre sud, fie către nord), de adâncimea mare și îngustimea văilor. Pe fondul general și local al condițiilor climatice, în Munții Baiului se pot distinge două etaje climatice. La peste 1400 m, pe culmile și vârfurile acoperite de pajști, se conturează un etaj superior care, prin toate caracteristicile, se situează în fîșia inferioară a etajului climatic carpatic subalpin. Valorile termice lunare și anuale înregistrează variații moderate. La 1400-1500 m, în cursul anului, temperaturi medii lunare negative sunt posibile în circa 4 luni, intervalul crescând pe creștele și vârfurile înalte (până la 5 luni). În ianuarie și februarie, valorile medii multianuale scad în același sens de la -4, -60C, la -8, -90C, iar mînimile absolute de la -20, -230C la -27, -290C (tabelul 1). Aici sunt posibile 150-180 zile în care temperatura scade sub 00C, din care 50 chiar sub -100. Valorile medii lunare pozitive se mențin sub 100C în cea mai mare parte a intervalului; ele cresc cu puțin peste această cifră în lunile de vara. Temperaturile diurne rar depășesc 250 (în 5-15 zile pe an). Maximele absolute, înregistrate frecvent în iulie, oscilează între 250C și 300C. Sezonul cald (iunie-septembrie) este separat de cel rece (decembrie-martie) prin 1-2 luni de trecere. [...] Precipitațiile care cad pe parcursul a 160-180 zile dintr-un an (pe crestele înalte chiar peste 180 zile) ajung la valori de aproape 1 000 mm (tabelul 2); cantitățile cele mai mari se constată în lunile mai-iulie, care depășesc de regulă 150 mm. La averse, ploile totalizează 50-100 mm; cele mai puține precipitații cad în intervalele septembrie-octombrie și februarie-aprilie (sub 60 mm lunar), mînima fiind în septembrie, care se dovedește și aici a fi luna cea mai propice activității turistice. Nînsoarea este posibilă în peste 80 zile (între 30 septembrie și 15 mai), cu o frecvență de 16 zile în intervalul decembrie-martie. Stratul de zăpadă se menține 140-170 zile, de la finele lunii octombrie și până în prima parte a lunii mai, situație care, îndeosebi pe versanții cu expunere nordică și nord-vestică, faci-litează condiții de practicare a sporturilor de iarnă. Cerul este senîn în 40-42 zile (de la finele lui august și până la jumătatea lui octombrie sunt posibile lunar 4-7 zile senine), partial acoperit de nori în 160-190 zile (max. În mai-august, 18-20 zile) și complet acoperit în 125-160 zile (decembrie-iunie, 13-16 zile lunar) (tabelul 3). Vremea cea mai frumoasă, propice drumețiilor, rămîne, în baza acestui parametru, între 10 iulie și 15 noiembrie, când lunar numărul de ore cu soare variază între 160 și 220 (max. în iulie și august, cu 216 ore). De menționat că și în intervalele cu cer acoperit partial sau total, mai ales toamna și în sezonul rece, datorită înălțimii relativ ridicate a formațiunilor noroase, vârfurile și culmile principale rămîn descoperite, situațiec care permite desfășurarea excursiilor. Vîntul este puternic și deseori violent iarna și la trecerea diferitelor fronturi de aer (îndeosebi primăvara și în a doua parte a toamnei, când se înregistrează adesea viteze medii de 11-15 m/s). Direcția principală a curenților de aer este NV-SE pentru cea mai mare parte a Munților Baiului; în sectorul sudic, frecvență mare au și curenții de aer orientați S-N sau N-S. Desfășurarea N-S a culmilor principale, existența culoarelor Prahovei și Doftanei, prezența unor șei adinci și largi fac posibile modificări locale în dirijarea maselor de aer. În acest sens, sectorul mai jos, dintre vf. Cazacu și vf. Unghia Mare (vf. Pătru - culmea Orjogoia), șeile dintre vârfurile Paltinu și Neamțu, Ștevia și Rusu, Baiul Mare și Drăgan constituate adevărate

“porți ale vînturilor” ce trec dinspre Prahova în bazinul Doftanei. În Munții Baiului, efectul brizelor de munte se remarcă îndeosebi vara și toamna, mai ales pe versantul prahovean. Curenții urcă în lungul văilor, spre șei și vârfuri, aducând un aer răcoros. Dintre fenomenele meteorologice, demnă de reținut pentru activitatea turistică este ceața. Producerea ei este posibilă în orice lună a anului; înregistrează însă o frecvență mai mare (15-24 zile) în sezonul rece (decembrie-aprilie); cele mai puține zile cu ceață sunt în august-septembrie (8-10 zile la Sinaia - cota 1 500 m și IB-19 zile pe vârfurile aflate la peste 1 700 m). Valurile de ceață sunt împinse de curenții de aer de pe văi și din depresiuni spre culmile și vârfurile principale, unde adesea stagnează 1-2 zile. Curmăturile servesc destul de des la trecerea masei de aer cețos din bazinul Prahovei spre cel al Doftanei și învers. Sub altitudinea de 1 450 m se desfășoară etajul climatic montan forestier. Cuprinde culoarul de vale, cea mai mare parte a versanților și unele culmi secundare acoperite dominant de păduri. Regimul termic se caracterizează prin patru luni cu valori medii lunare negative (între -1 și -50C), șase luni în care acestea depășesc 90C (maximum în iulie și august, cu 14-150C), peste 210 zile cu temperaturi ce depășesc 50C; se înregistrează îndeosebi pe văile principale o frecvență relativ mare a înversiunilor termice. Această situație determină aici un număr mai ridicat de zile de îngheț (170-180) și de zile de iarnă (55-60) în intervalul decembrie-aprilie, precum și producerea unor minime absolute sub -280C. Vara, în anii mai călduroși, temperaturile diurne depășesc uneori 250C (în medie de 10-15 ori). Cantitățile de precipitații căzute (medii anuale) sunt în jur de 900-950 mm; în anii secetoși nu depășesc 800 mm, iar în cei ploioși ajung la 1150 mm. În intervalul mai-august, cantitatea medie lu-nară depășește de regulă 100 mm, dar valorile ridicate se datoresc în buna măsură averselor. De regulă, lunile în care precipitațiile cad într-un număr de 14-18 zile aparțin intervalului decembrie-iunie; vara și mai ales toamna, numărul lunar de zile cu precipitații este mai redus (8-10). Versanții cu expunere sudică și sud-estică (îndeosebi în bazinul Doftanei) sunt ceva mai uscați, au un potential termic pozitiv mai ridicat, pe ei topirea zăpezii se realizează mai rapid, de unde și numărul de zile cu zăpadă ceva mai redus (100-110 zile). Spre deosebire de aceștia, pe versanții nordici, în defileul de la Posada, pe toate văile relativ înguste orientate est-vest (mai ales în bazinul Prahovei), temperaturile, cel puțin în prima jumătate a zilei, sunt ceva mai scăzute, umezeala este mai ridicată, peticele de zăpadă pot fi întâlnite și la începutul lunii mai, masele de aer rece persistă mai mult, înlesnind adesea producerea înversiunilor de temperatură. Primăvara și după ploile bogate, solul este umectat o perioadă mai mare de timp. De asemenea, pe culmile și văile din jumătatea sudică, dar mai ales pe cele orientate spre Doftana, trecerea de la toamna la iarnă se realizează cu întârziere, iar primele zile ale primăverii se produc ceva mai devreme decât în nord. Situația este determinată de influența maselor sudice de aer cald care trec cu ușurință din Câmpia Română peste dealurile subcarpatice și prin deschiderile largi ale văilor Prahova și Doftana. Caracteristicile climatice ale culmilor joase și ale văilor din Munții Baiului permit desfășurarea de drumeții în condiții bune în tot timpul anului. Intervalul în care acestea sunt foarte favorabile excursiilor de câteva ore bune de la sfârșitul lunii aprilie până la începutul lunii decembrie. Sporturile de iarnă se pot practica mai ales pe versanții despăduriți, cu expunere nordică, în perioada decembrie-martie, cu precădere între 15 decembrie și 10 m. Munții Baiului sunt străbătuți de o rețea densă de râuri. Acestea sunt colectate în principal de cele două mari artere hidrografice - Prahova și Doftana - a căror obârșie se află în imediata vecinătate; cursul lor constituie pe mai mulți kilometri hotarul dintre munții Baiului, Bucegi și

Grohotiș. Cele mai multe aparțin bazinului hidrografic Prahova, care până la confluența cu Doftana se întinde pe circa 880 kmp. Doar în nord-estul regiunii, de pe versanții vârfului Paltinu, mai multe pâraie aparțin Doftanei Ardelene, care se varsă în Părlung. Prahova își adună primele ape din vatra orașului Predeal. Izvorul principal se află în sectorul stadion-gară, de unde albia este canalizată până la confluența cu primul afluent principal – Puriștoaca, ce vine din stânga, tocmai de sub munții Susai și Clăbucet². Devine un râu viguros după ce primește pe dreapta apele Rîșnoavei, aproape de ieșirea din raza orașului Predeal. În continuare străbate defileul dintre Clăbucetul Taurului și Clăbucetul Baiului (circa 4 km), își unește apele cu cele ale Azugii în vestul localității omonime, iar de la confluența cu pârâul Cerbului (cu obârșia în Munții Bucegi) intră într-o depresiune pe care eroziunea a creat-o la contactul dintre conglomeratele din Munții Bucegi și gresiile și marnele din Munții Baiului. Dacă până la Poiana Țapului râul are o poziție relativ centrală, treptat se apropie de versantul stîng (Munții Baiului), ca urmare a împingerii albiei sale de către conurile de aluviuni grosiere dezvoltate de către afluenții ce coboară din Munții Bucegi. În cadrul depresiunii, în lunca și pe terasele Prahovei, ca și pe tăpșanele născute din îmbinarea conurilor aluviale ale afluenților acesteia, s-au constituit în ultimele două secole nucleele așezărilor de azi - Bușteni, Poiana Țapului, Sinaia. Râurile bogate ce coboară deopotrivă din Munții Baiului li măresc mult debitul (4,6 mc/s la Sinaia), albia Prahovei se lățește treptat, apar numeroase despletiri, ostroave. În aval de Sinaia, râul străbate ultimul defileu - cel de la Posada - tăiat, pe aproape 9 km, între culmile sudice ale Munților Baiului și Muntele Gurguiatu, alcătuite din mamocalcarele și gresiile stratelor de Sinaia. Pe fundul defileului, în albia șerpuitoare a Prahovei, se văd numeroase praguri, repezișuri care conferă sectorului o notă distinctă. Din albie pornesc versanți puternic înclinați, acoperiți cu păduri de conifere și fag. Afluenții Prahovei, ce coboară din Munții Baiului, își au obârșia în izvoare presărate sub culmea principală, la o înălțime de 1 450-1 600 m. Au bazine de recepție largi, formate din mănunchiuri de ogașe și ravene adincite în depozitele groase care acoperă versanții muntelui. Frecvent, firicelele de apă, abia născute, se unesc la 1 300-1 350 m altitudine și dau naștere unor pâraie în albia cărora se acumulează vaste conuri de materiale grosiere. Pe acestea, apele adesea se pierd sau dezvoltă cursuri firave. Pe măsura creșterii debitului, pâraiele devin ceva mai viguroase, se transformă în râuri care au albiile din ce în ce mai bine conturate și încadrate de versanți împădușiți, cu pante accentuate. Către vărsarea lor la Predeal, văile se deschid mai mult, iar repezișurile, frecvente în sectorul mijlociu, își atenuază amplitudinea. Pe unii afluenți, ai căror versanți cu ani în urmă au fost despădușiți și unde șuvoaiele de apă au c*rat la viituri cantități imense de materiale, periclitând așezările și mai ales construcțiile rutiere, s-au realizat amenajări hidrotehnice completate de împăduriri. În excursiile de pe Valea lui Rogclan, Valea Rea etc. pot fi observate suite de baraje de beton, pe fața cărora apele se preling și dau căderi de câțiva metri, în timp ce în spate materialele acumulate au constituit suportul aluvial al pădurilor de fag și molid crescute în ultimii 20 de ani. Cel mai important afluent al Prahovei în munte, Azuga, se desfășoară pe o lungime de 22 km și are un bazin de 87 Rmp. Ea separă Clăbucetele Predealului de Munții Neamțului, culmea Urechea și vf. Cazacu. Iși are obârșia sub vîrfurile Retevoi și Tigăi, la 1 600 m, de unde se desfășoară mai întâi către nord-vest, face apoi un cot larg prin care-și schimbă direcția spre sud până la confluența cu pârâul Unghia Mica (circa 10 km), după care, spre vărsare, curge de la est la vest. Cea mai mare parte a bazinului este asimetrică, cu o dezvoltare largă în Munții

Neamțului și vf. Cazacu. De aici coboară pîraie repezi ce și-au tăiat văi adinci și înguste. Albia Azugii în amonte de Unghia Mica este lată și acoperită de numeroase conuri de dejecție ale afluenților. După o scurtă îngustare în dreptul cotului pe care-l face între culmile Clăbucetul Azugii și Piciorul Unghia Mica, albia se lărgeste treptat, iar în secțiunea inferioară este dominată și de două nivele de terasă pe care se desfășoară orașul Azuga. Doftana își are obârșia în pasul Predeluș, sub curmătura ce leagă vf. Paltinu de Muntele Sloeru-Mărcușanu, la o altitudine de 1 260 m. Pârâul abia format primește pe stînga apele Urlățelului, ce vin dinspre N, de sub culmile Urlățelu și Cioara (M. Grohotiș), iar cîțiva kilometri mai în aval intră în bazinetul depresionar Valea Neagră, unde se unește cu pîraiele Mușița sau Rusu (bazin de recepție larg, în care sunt adunate toate izvoarele de pe versantul estic al Munților Neamțului) și Valea Neaiim (obîrșii sub vîrfurile Bobul Mare și Grohotiș). De aici străbate pe circa 5 km un culoar de vale mai îngust, bine împădurit, între cumlie Orjogoia și Gherghelău (M. Grohotiș), apoi pătrunde în depresiunea Teslei, pe care o va străbate aproximativ central. Albia lată, cu numeroase ostroave, este încadrată de terase pe care se află cea mai mare parte a localităților Trăisteni și Teșila (comuna Valea Doftanei) și de versanți mai domoli a căror baza este acoperită de pășuni, fînețe și livezi. Imediat în aval de Teșila se întîlnește coada lacului format pe valea Doftanei, în spatele barajului de la Paltinu . Afluenții Doftanei care coboară din Munții Baiului au o desfășurare NV-SE, iar obîrșiile lor se află la 1 500-1 650 m înălțime. Ei au bazine de recepție formate din numeroase ravene care converg la 1 300-1 450 m. În continuare, văile sunt largi, puternic adincite, au în majoritatea situațiilor versanții bine împăduriți; albia, la început ceva mai îngustă, cu numeroase repezișuri datorită pantei mai accentuate, se lățește treptat, pentru ca în secțiunea inferioară, înainte de vărsare, să capete înfățișarea unui con extins pe care râul se despletește în mai multe brațeartie. Izvoarele sunt numeroase, dar în majoritatea situațiilor se află la altitudini joase. Rocile permeabile și mai ales depozitele de alterare groase permit infiltrarea apei din precipitații, o circulație rapidă către baza culmilor și a versanților, undc dau naștere unor izvoare cu debite bogate și cu regim permanent. Temporar, pe culmea principală și pe unele vîrfuri există mustiri de apă, îndeosebi în ravenele recente care secționează adinc depozitele deluviale. Izvoare permanente sunt întîlnite la marginile platourilor pe care se află stâne. O importanță deosebită o au izvoarele minerale care apar în mai multe locuri pe văile afluate Prahovei. Sunt izvoare oligominerale, apele unora fiind captate și utilizate în tratamentul balnear de la Sinaia. Cele mai însemnate se află pe valea Căinelui. Ele sunt recomandate pentru afecțiuni gastrointestinale, hepatobiliare, renale. În prezent, zidul și construcția care asigură captarea apei sunt afectate de o alunecare de teren. Ca urmare, dirijarea apei din bazin până la buvetele din Sinaia nu se mai realizează. Utilizarea apei necesită deplasarea până la izvor. Aici, vana principală are un debit de circa 1 litru în 10 secunde.

Mai sus de 1 600 m, culmile și vîrfurile sunt acoperite de o vegetație subalpină cu tufărișuri și diferite asociații de pajști. Limita inferioară a acestui etaj a fost mult coborîtă prin defrișări necesare extînderii suprafețelor cu pășuni. De altfel, Munții Baiului reprezintă poate munții din Carpații de Curbură cu cea mai intensă și străveche activitate pastorală. Între 1400 și 1650 m, în imediata vecinătate a pădurii și pe suprafețele cu expunere nordică și nord-vestică, se întîlnesc pîlcuri de molizi cu dimensiuni mici, tufișuri cu ienupăr pitic (*Juniperus sibirica*) - pe culmile Zamora, Sorica, Cazacu, Dutca, Șteiasa, Cumpătu etc., arin (*Alnus viridis*), afin (*Vacelnium myrtillus*), merișor (*V.*

vitisidaea) etc. În câteva puncte pe culmea Zamora, I. Tudor și S. Culică (1967) semnalează și tufe de smirdar (*Rhododendron rhododendron kotschyi*). Pe crestele expuse carenților de aer, tufișurile și arborii izolați au dimensiuni mici, suferind transformări în fizionomie (între vf. Paltinu și vf. Turcu). După aceiași autori, în Munții Baiului, cea mai mare răspândire o au pajiștile secundare cu păiuș roșu (*Festuca rubra*). Ele acoperă aproape în întregime toate culmile între 1450 m și 1750 m. Se asociază țăpoșica (*Nardus stricta*), iarba vintului (*Agrostis tenuis*), pieptănărița (*Cynosurus cristatus*), tîrșa (*Deschampsia flexuosa*), mai multe specii de licheni, mușchi etc. În microdepresiuni și pe terenurile mai umede, alături de păiuș se află frecvent tîrșa care uneori devine dominantă. În jurul stânelor, asociațiile cu păiuș sunt adesea înlocuite, datorită abundenței materiilor organice, cu hirușor (*Poa annua*), grăsoare (*Sagina proeumbens*), rocoină (*Stellaria media*), trifoi (*Tritium repens*); pe locurile bătătorite apar ștevia (*Rumex alpinus*) și urzica (*Urtica dioica*). Pe versanții din bazinele de recepție ale văilor, unde ravenele, solifluxiunile și năruirile au înlăturat o bună parte din stratul ierbos inițial și chiar din depozitul deluvial, se dezvoltă pîlcuri cu păiușcă (*Festuca saxatilis*), rogoz (*Carex sempervirens*), mălaiul cucului (*Sesleria rigida*). Mai sus de 1350 m, pe aproape toate vîrfurile principale, asociația cu păiuș roșu se îmbină sau este înlocuită cu asociația de părușcă alpină (*Festuca iupina*), în compoziția căreia mai intră iarba vîntului (*Agrostis rupestris*), tîrșă (*Deschampsia flexuosa*), horști (*Luzula cuprina*), sclipeți de munte (*Potentilla temata*), cimbrișor de munte (*Thymus montanus*), piciorul cocoșului de munte (*Ranunculus montanus*), mărtișor (*Geum montanus*), mușchi, licheni etc. În Munții Baiului există puține locuri unde pantele accentuate ale unor vîrfuri sau versanți au permis individualizarea unor petice cu vegetație specifică stîncăriilor. De menționat varietatea cromatică a florilor care alcătuiesc pajiștile încă din primele zile după topirea zăpezii și până toamna târziu și care încîntă atât de mult ochiul drumețului. Lumea animală a pajiștilor este la fel de bogată: numeroase insecte, fluturi din specii diferite, cu o cromatică și desene extrem de variate, păsări de talie mică, șopîrla comună și uneori vipera comună. Prin tufișuri și în vecinătatea pădurii pot fi zărite cînteza, fisa, pietrarul, ulii etc., iar în jurul stânelor apar adesea exemplare de urs și lup. Sub 1450 m urmează etajul forestier, format mai întîi din păduri de conifere (mai ales molid), apoi din amestec de esențe de conifere cu foioase, iar de la sub 1000 m în jos din păduri de fag. Unele diferențe în poziția limitei dintre un tip sau altul de pădure sunt determinate în primul rînd de condițiile locale de relief, rocă și microclimat. Astfel, expunerea sudică a favorizat o limită superioară în raport cu cea nordică. De asemenea, un rol important l-a avut intervenția omului, îndeosebi prin plantații de molid pe suprafețele despădurite de păduri de foioase. Pădurile de molid ocupă cea mai mare parte a culmilor secundare și a versanților cu expunere nordică (mai ales dinspre Prahova). Sunt păduri dese, care asigură în bună măsură ozonificarea atmosferei stațiunilor prahovene. Prin plantații, limita inferioară a pădurilor de conifere a fost coborîtă uneori până la baza versanților (900-1000 m). În compoziția acestora, alături de molid (*Picea abies*), care precumpănește, se întîlnesc zaila (*Larix decidua*), sub forma de exemplare izolate sau plantații compacte (ex. pe versantul sudic al vîrfului Piciorul Cîinelui), bradul (*Abies*), pe versanții însoriți, iar către baza culmilor fagul, cu care intră în amestec între 1000 și 1200 m altitudine, Subarboretul se dezvoltă în rărituri, în sectoare defrișate sau la marginea pădurii, către albiile văilor. Aici sunt frecvente exemplare de alun, arin, mesteacăn, soc etc. Vegetația de partor este de asemenea redusă ca specii și exemplare, datorită umbrei puternice specifică acestor păduri. Umiditatea mai accentuată și aproape constantă favorizează prezența ferigilor, mușchilor și ciupercilor. Doar în luminișuri, covorul vegetal este ceva mai bogat, iar florile imprimă nuanțe aparte în verdele întens al pădurii de molid. Alături de ghiocei, viorele, clopoței, degetăruț, brîndușe sunt întîlnite măcrișul iepurelui, colțișor, zmeură, fragi, iar în bazinul Văii Rele exemplare de narcise. Fagul (*Fagus sylvatica*), mult mai răspândit în jumătatea sudică

și pe culmile dinspre Doftana, formează păduri compacte (adesea alcătuite predominant din arborete pure) sau în amestec cu bradul, arțarul (*Acer pseudoplatanus*), ulmul (*Ulmus montana*), carpenul (*Carpinus betulus*), frasinul (*Fraxinus excelsior*) etc. Pe majoritatea traseelor descrise în lucrare poate fi sesizată (acolo unde nu s-au produs modificări impuse de om), plecând de pe fundul văilor către coline, trecerea de la pădurile de fag în amestec cu brad și cu alte esențe de foioase la pădurile pure de fag, cu exemplare groase și înalte, iar de la 1300-1400 m în sus la pădurile de fag în amestec cu molid. În lungul văilor și mai ales pe depozitele acumulate în spatele barajelor s-au dezvoltat pîlcuri de arini în amestec cu sălcii, plopi etc. Frecvent apar și socul, comul, rugii de zmeură, măceș etc. Stratul ierbaceu este mult mai bogat și adaptat la condițiile de lumină care în pădurcă de fag diferă de la un sezon la altul. Primăvara, odată cu topirea zăpezii, parterul pădurii, puternic luminat, este acoperit de specii geofite, cu un colorit bogat. Între acestea menționăm floarea soarelui (*Anemone*), ghiocelul (*Galanthus nivalis*), brebenelul de munte (*Corydalis cava*), toporașul (*Viola silvestris*), piciorul cocoșului (*Ranunculus*), podbalul (*Tussilago farfara*), spînzul (*Helleborus purpurascens*), mierea ursului (*Pulmonaria mollissima*) etc. Treptat, pe măsura dezvoltării frunzelor și creșterii gradului de umbră, apar alte plante, între care vinărița (*Asperula odorata*), măcrișul iepurelui (*Oxalis acetosella*), laptele cucului (*Euphorbia amygdaloides*), leurda (*Alium ursinum*), iar în sectoarele mai umede coada calului (*Equisetum palustre*), rogozul, rodul pămîntului (*Arum maculatum*), coada cocoșului (*Polygonatum verticillatum*), ochii păsăruicii (*Myosotis palustris*), ferigi etc. În sezonul cald, când umbrărea este maximă, numărul plantelor ierboase se reduce mult, dar toamna, odată cu căderea frunzelor, prin covorul ruginiu format de acestea reapar unele dintre speciile frumos colorate, îndeosebi brîndușele. Lumea animală a pădurilor este bogată: numeroase insecte, păsări (privighetoarea, mierla, cînteza, găinușa de munte etc.), reptile, mamifere comune Carpaților (urși, lupi, mistreți, cerbi, căprioare, vulpi, veverițe etc.). Se adaugă o mare varietate de specii în frunzar și în solul de sub pădure, ca și în apele curate ale pîraielor ce se scurg spre Doftana și Prahova. Pe Azuga și la Bușteni funcționează păstrăvării ce pot fi vizitate. În Munții Baiului există două rezervații naturale. Una se află în bazinul superior al Văii Rele, pe versantul sudic al Muntelui Cumpătut unde vegetează narcisa (*Narcissus L. angustifolius*). În cartierul Cumpătu al orașului Sinaia, pe 1,4 ha se poate vedea o altă rezervație. Aici, alături de arini (*Alnus încana*), care reprezintă elementul principal, se găsesc exemplare de fag, carpen, paltin, brad, molid, răchită roșie (*Salix purpurcă*), larice, par pădureț (*Pirus pyraeaster*), m*r pădureț (MainMunții Baiului au reprezentat de veacuri o regiune de practicare intensă a păstoritului, stânele de pe aproape toate culmile secundare aparținînd locuitorilor din așezările din Subcarpați. În al doilea rînd, lemnul din pădurile extinse ale munților a constituit, îndeosebi în ultima sută de ani, sursa principală a gaterelor și întreprinderilor de cherestea. Defrișarea pădurilor, determinată de aceste activități, a dus la dezvoltarea unor mari suprafețe, îndeosebi dc pe versanții din bazinul Doftanei, situație care a favorizat accelerarea torențialității, ravenării, năruirilor și alunecărilor. Abia în ultimele decenii s-a aplicat un complex de măsuri care a avut în atenție refacerea fondului forestier defrișat, diminuarea până la lichidare a efectelor proceselor fluvio-torențiale și a deplasărilor în masă, un păstorit și o exploatare forestieră rațională, trecerea sub ocrotire ca rezervații botanice sau forestiere a unor suprafețe din masiv, protejarea pădurilor care reprezintă „plămînul” localităților prahovene sau care au valoare peisagistică. Pe văile care limitează acești munți se desfășoară o bogată activitate industrială. În Sinaia funcționează Uzina de mecanică fină și mai multe unități ale Industriei alimentare; în orașul Bușteni există una dintre cele mai vechi întreprinderi de celuloză și hîrtie din țara noastră (1882), iar în Azuga fabrici de bere (înființată în 1899), sticlă (prima în 1830), postav (1886), șamotă etc. În afara activității industriale, o pondere însemnată în structura economică o are turismul, orașele prahovene

fiind de mult recunoscute ca unele dintre cele mai însemnate stațiuni balneoclimaterice din țara noastră. Pe Doftana se găsesc mai multe puncte de exploatare a lemnului și carierele de calcar de la Urlățelu.s silvestris), alun, păducel, măceș etc.